

Gelijke
kansen
alliantie

VERSCHIL MOET ER NIET ZIJN,
DAT MOET JE MAKEN

Rapportage Gelijke Kansen Alliantie 2017

Inhoudsopgave

- 4 Voorwoord door Jet Bussemaker & Sander Dekker
- 8 Schiedamse samenwerking laat studenten dromen
Sterke netwerken: Regionale samenwerking
- 12 Ongelijke kansen in Limburg: Leg dat maar eens uit aan je kinderen
Sterke netwerken: Regionale samenwerking
- 16 In gesprek met Stytia de Leeuw, directeur van het Rotterdamse Marnix Gymnasium
Stimulerend onderwijs
- 18 De armoedeaanpak van gemeente Leeuwarden werkt door zijn eenvoud
Sterke netwerken: Armoedeaanpak
- 22 Gepersonaliseerd leren is kansen creëren op Vakcollege De Hef in Rotterdam
Sterke netwerken: Ouderbetrokkenheid
- 26 Gelijke Kansen in het hoger onderwijs, door Jet Bussemaker
Stimulerend onderwijs: De beste docenten
- 30 Gelijke Kansen Week: Hoe een gele schoolbus symbool werd voor kansengelijkheid
Sterke netwerken: Landelijke alliantie
- 36 StudentLab: studenten aan zet om onderwijs te verbeteren
Soepele overgangen
- 42 Weg van cultuur: wat is de rol van cultuur bij het stimuleren van gelijke kansen?
Stimulerend onderwijs: Cultuur in het onderwijs
- 45 Innovaties in voor- en voerschoolse educatie, door Sander Dekker
Onderzoek
- 46 In gesprek met Iliass El Hadioui: een brug slaan tussen straat- en schoolcultuur
Stimulerend onderwijs
- 48 Weten wat werkt: onderzoek naar gelijke kansen
Onderzoek
- 50 Cijfers op orde, meer kansen voor kinderen
Onderzoek

VERSCHIL MOET ER NIET ZIJN,
DAT MOET JE MAKEN

Rapportage Gelijke Kansen Alliantie 2017

Voor- woord

- JET BUSSEMAKER & SANDER DEKKER -

In 1923 schreef Theo Thijssen een roman, *Kees de Jongen*, over de lagereschooltijd van Kees Bakels, zoon van een schoenmaker in de Jordaan. De roman speelt aan het eind van de negentiende eeuw in Amsterdam, waar Kees in armoede opgroeit. Hij is zich goed bewust van het belang van een opleiding om verder te komen. Met zijn op school geleerde Franse woordjes wijst hij trots toeristen de weg naar het Rijksmuseum. Hij droomt ervan verder te kunnen leren. Maar die kans krijgt hij niet. Na de basisschool gaat hij noodgedwongen op een kantoor aan de slag. Dat lijkt nu ondenkbaar. Onderwijs heeft bijgedragen aan voortuitgang en welvaart en was cruciaal voor de emancipatie van mensen. Iedere dag weer is het een uitdaging alle kinderen in het onderwijs gelijke kansen te bieden.

Een jaar geleden verschenen er rapporten van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en de Inspectie van het Onderwijs waarin werd gewaarschuwd voor toenemende kansenongelijkheid in het Nederlandse onderwijs. Al eerder hadden wij aandacht gevraagd voor het thema van kansenongelijkheid in het onderwijs. Het benutten van de talenten van alle leerlingen, ongeacht afkomst,

is immers een kernopdracht van het onderwijs. Niet alleen voor de eigen toekomst van jongeren, maar ook voor de toekomst van Nederland.

We vormden een brede coalitie voor gelijke kansen in het onderwijs en daarbuiten, waarbij we van veel kanten steun en actieve medewerking kregen. Het resulteerde in de Gelijke Kansen Alliantie en ons actieplan dat we vorig jaar presenteerden. Inmiddels hebben we meer dan 100 maatschappelijke organisaties bij de Alliantie kunnen verwelkomen en ondersteunen we tientallen gemeenten om kansengelijkheid te bevorderen. In dit magazine brengen we de groeiende beweging voor gelijke kansen in het onderwijs in beeld.

Dat ongelijke kansen in het onderwijs nog steeds actueel zijn, illustreert het interview met studente Hafsa Chairi. Haar niveau werd vanaf het basisonderwijs steeds te laag ingeschat, maar dankzij haar doorzettingsvermogen en 'verlangen naar kennis' volgt zij nu drie masteropleidingen aan de universiteit. Kinderen verschillen in het 'startkapitaal' waarmee zij het onderwijs binnen komen. Niet alle kinderen groeien op in een omgeving met een rijk aanbod in taal, kennis en cultuur. Soms hebben kinde-

© Valerie Kuijpers

ren in hun directe omgeving geen rolmodellen aan wie ze zich kunnen optrekken. Het helpt enorm als thuis dezelfde codes, regels en verwachtingen leven als op school. De school voelt in dat geval direct vertrouwd. Wie thuis al door zijn ouders wordt uitgedaagd en gestimuleerd neemt die bagage vanzelfsprekend mee naar school.

Maar niet voor alle kinderen sluiten de wereld van de school en de wereld thuis goed op elkaar aan. Kinderen die niet worden voorgelezen of spelonderwijs worden uitgedaagd tot hoofdrekenen, staan bij voorbaat op achterstand. Wie in een omgeving zit waar schoolsucces van minder belang is, kijkt anders tegen diploma's aan. Veel leerlingen spelen op school een 'uitwedstrijd'. Dat stelt de pedagogisch-didactische kwaliteiten van leraren op de proef. Leraren

moeten jongeren niet afwijzen, maar hen juist begeleiden, vertrouwen en steun geven. Daarin mag ook een sterke betrokkenheid van ouders verwacht worden. In dit magazine is te lezen hoe het vakcollege De Hef succesvol is in de samenwerking met ouders en hoe leerlingen persoonlijk worden ondersteund en begeleid.

Niet alleen leraren, ook schoolleiders en besturen hebben een verantwoordelijkheid om juist kinderen met een minder kansrijke afkomst, zo goed mogelijk onderwijs op maat te bieden. Een mooi voorbeeld is het Marnix Gymnasium in Rotterdam, dat actief beleid voert om te voorkomen dat alleen kinderen uit kansrijke milieus op de school zitten. Ook minder kansrijke leerlingen weten via 'Talentklassen' de school te vinden. Zij krijgen extra begeleiding, voordat ze de overstap maken van de basisschool naar het gymnasium.

Verskil in startkapitaal tussen kinderen werken door in de hele onderwijs carrière. Bij iedere overgang in het onderwijs zijn kinderen uit kansrijke milieus in het voordeel. Voor hen gelden hoge verwachtingen en ambities. Ouders die zelf hoger opgeleid zijn kunnen in hun begeleiding van hun kinderen putten uit hun eigen ervaring als student. De overgang van mbo naar hbo is zo'n kwetsbare overgang, terwijl dit juist een belangrijke emancipatieroute is. Studenten die zelf te maken hebben met deze overgang hebben we gevraagd plannen te ontwikkelen om de overstap te verbeteren. Dat leverde veel bruikbare en mooie voorstellen op.

Kinderen met een laag startkapitaal krijgen vaak weinig kansen om ervaringen op te doen buiten de directe omgeving waar ze opgroeien. Onderwijs biedt dan een belangrijke 'ontsnappingsroute' naar nieuwe kennis en ervaringen. Maar er is meer nodig. Een stimulerende pedagogische omgeving wordt gevormd in een sterk netwerk van ouders, scholen en maatschappelijke partijen. In Schiedam werken lokale werkgevers, een kinderopvangorganisatie, de bibliotheek en een sportclub nauw met het Lentiz College samen.

Sport en cultuur zijn voor de ontwikkeling van kinderen van grote betekenis. Actief samen mooie dingen maken leert leerlingen het experiment aan te gaan en zich open op te stellen. Het versterkt hun zelfvertrouwen. Zogenaamde 'non-cognitieve vaardigheden' zoals zelfvertrouwen en doorzettingsvermogen, blijken een belangrijke factor in schoolsucces. In Rotterdam was er in de Schouwburg een inspirerende bijeenkomst waar scholen en de cultuursector samen zochten naar manieren waarop cultuur kan bijdragen aan gelijke kansen.

Over al deze initiatieven en goede voorbeelden kunt u meer lezen in dit magazine. Het magazine geeft een beeld van wat we het afgelopen jaar in gang hebben gezet. Daarmee heeft de beweging voor gelijke kansen in het onderwijs een impuls gekregen. De beweging gaat ook het komend schooljaar verder. We nodigen iedereen uit daaraan mee te doen en het verschil te maken voor de toekomst van onze jongeren.

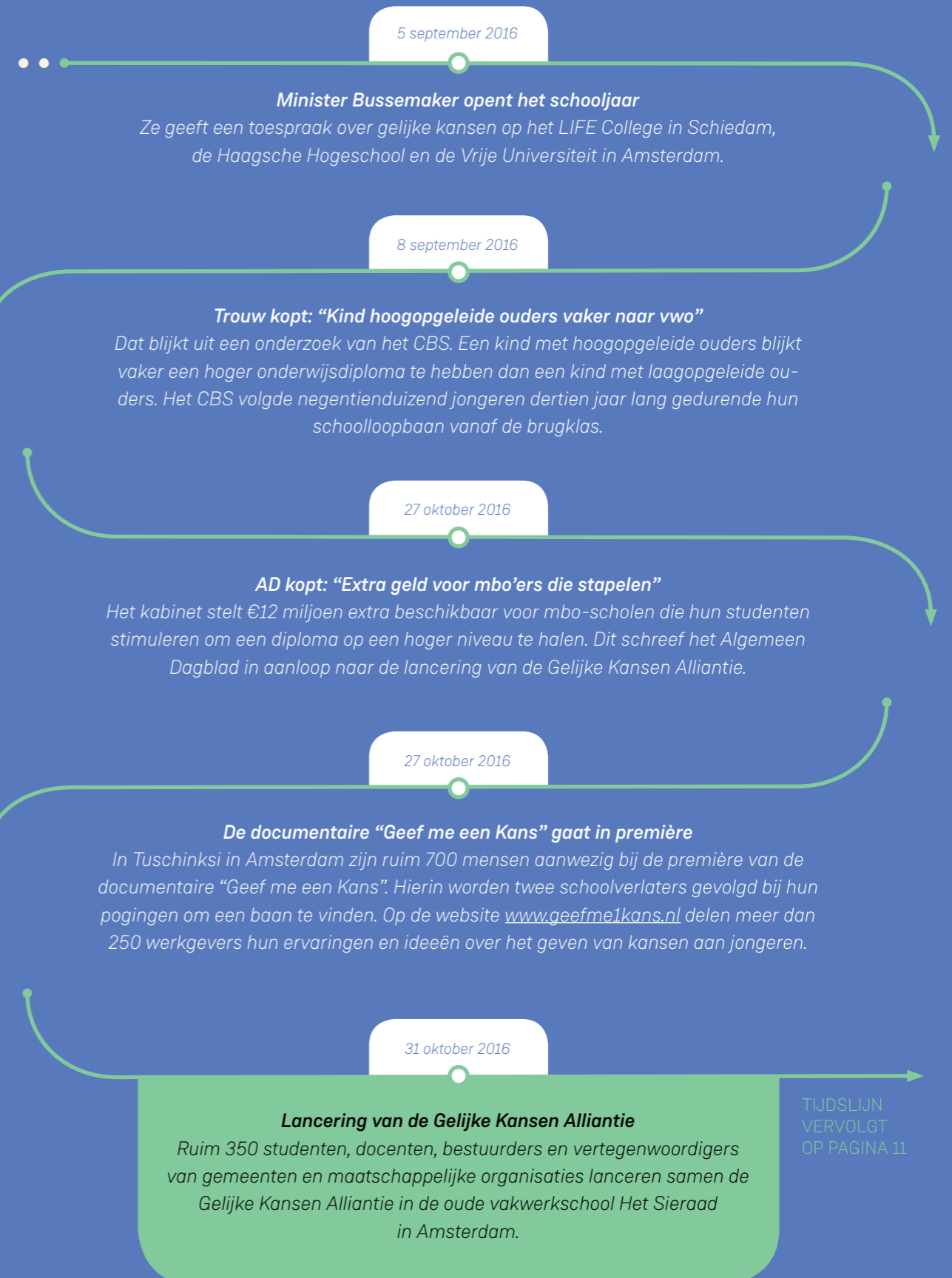
Jet Bussemaker

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Sander Dekker

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Gelijke Kansen Tijdslijn

TIJDSLIIJN
VERVOLGT
OP PAGINA 11

Schiedamse samenwerking laat studenten dromen

- JET BUSSEMAKER -

Op maandag 5 september 2016 vormde het Lentiz College in Schiedam het decor voor de aftrap van de gelijke kansen aanpak in het nieuwe schooljaar. Het was de eerste keer dat ik het mbo-schooljaar opende, zoals ik in eerdere jaren al het academische jaar had geopend. Want voor mij speelt het mbo net zo'n cruciale rol in talentontwikkeling als het hoger onderwijs. En voor ongeveer 40 procent van de mbo-studenten is het mbo een opstap naar het hbo.

Juist bij deze overstap zien we echter iets opvallends. Mbo-studenten die zelf hogeropgeleide ouders hebben, kiezen veel vaker voor de stap naar het hbo en zijn daar ook succesvoller dan mbo-gediplomeerden met lageropgeleide ouders. Mbo-gediplomeerden met een migrantenachtergrond of lageropgeleide ouders vallen veel meer uit op het hbo, en hebben ook meer moeite met het vinden van stages of werk. Dat vind ik verontrustend.

Persoonlijke aandacht voor studenten en veel ruimte voor oriëntatie op zowel de arbeidsmarkt als op een vervolgopleiding zijn cruciaal om mbo-studenten een goede start te laten maken. Het Lentiz College heeft hiervoor een aanpak die mij ontzettend inspireert, juist omdat studenten worden gestimuleerd om te geloven in hun eigen talent.

In 2011 zette de Lentiz onderwijsgroep een gloednieuwe school neer bij de Schieveste, achter station Schiedam Centrum. De ambitie

van het Lentiz-bestuur en de schoolleiding was om een nieuw soort school te creëren. Een school waarin vmbo-leerlingen én mbo-studenten samen leren. Een school die elke werkdag van 8 uur 's ochtends tot 8 uur 's avonds geopend is, zodat leerlingen onder begeleiding van jongerenwerkers ook na schooltijd hun talenten kunnen ontwikkelen. Zo ontstond het 'Life College'.

In samenwerking met partners, zoals de Bibliotheek Schiedam, een privaat fonds, de gemeente, een kinderopvangorganisatie en welzijnsorganisatie SWS Dock werd het onderwijsconcept uitgewerkt. Ook werkt de school heel nauw samen met bedrijven uit de regio; de toekomstige werkgevers van de leerlingen en studenten. Samen met haar partnerorganisaties vormt de school zo een 'Alliantie voor Talent', die kansen creëert voor jongeren.

Eind 2014 bezocht ik het Life College voor het eerst. Ik legde toen de laatste hand aan mijn Kamerbrief over extra kansen voor kwetsbare jongeren, waarin ik onder andere het toelatingsrecht in het mbo aankondigde. Op het Life College sprak ik toen met jongeren van soms pas zeventien of achttien jaar die al een hele reeks teleurstellingen en afwijzingen achter de rug hadden: op hun vorige school, thuis, op de sportclub. Hun zelfvertrouwen was daardoor verdampt en eigenlijk hadden ze de hoop op een startkwalificatie, op een baan, een eigen huis al goeddeels opgegeven. Voor deze groep

© Lentiz onderwijsgroep

jongeren had het Lentiz College een aanpak ontwikkeld die werkt: 'New Life', een speciaal programma voor jongeren die het door uiteenlopende problemen niet was gelukt om een startkwalificatie te halen. Studenten kregen een coach en begeleiding van een maatschappelijk werker, een psycholoog en een jongerenwerker. Met hen pakten ze hun problemen aan, die vaak in de privésfeer lagen. Want pas wanneer jongeren thuis (en in hun hoofd) de boel op orde hebben, kunnen ze zich richten op het halen van een diploma.

Bijna twee jaar na mijn eerste bezoek keerde ik in september 2016 dus terug naar Schiedam. Inmiddels was er in de buitenwereld het nodige veranderd. Zo had de Tweede Kamer uitgebreid gesproken over mijn wetsvoorstel om alle jongeren het recht op toelating tot het

mbo te geven, zodat onterechte weigeringen tot het verleden zouden behoren. Ook was het aantal voortijdig schoolverlaters, door de grote inzet van gemeenten en schoolbesturen, voor het eerst onder de 25.000 per jaar uitgekomen, en had ik voor de komende jaren nieuwe, nog ambitieuzere doelstellingen gesteld. Maar niet alleen in de buitenwereld van het beleid was het nodige veranderd. Ook de realiteit van de straat, de school en dagelijkse omgeving waren niet langer hetzelfde. De docenten en schoolbestuurders die ik sprak, vertelden over hun worsteling met het spanningsveld tussen de disciplinerende schoolse omgeving en de verhardende buitenwereld van de straatcultuur. Op straat, juist in een grootstedelijke omgeving, worden gevoelige thema's als migratie, terrorisme en discriminatie soms onnodig uitvergroot tot wij-zij tegenstellingen.

© Lentiz onderwijsgroep

Dit is een uitdaging die ook op het Life College heel nadrukkelijk speelt. De school staat in een wijk waarin de buitenwereld voor veel leerlingen indringend binnenkomt. En ook thuis wordt hen niet altijd een veilige, stimulerende omgeving geboden. Deze jongeren komen nog maar weinig in aanraking met leeftijdsgenoten en volwassenen met een ander wereldbeeld, een ander opleidingsniveau en een andere culturele achtergrond. Dat leidt niet alleen tot verschromping, verharding en verwijdering tussen bevolkingsgroepen, maar beperkt ook de mogelijkheden voor jongeren om hun talenten buiten de dominante straatcultuur te ontwikkelen.

Scholen kunnen een rol spelen in het tegengaan van deze gescheiden werelden. Dat doet Lentiz heel effectief. Door allerlei partners te betrekken bij de ontwikkeling van hun leerlingen en studenten bieden zij een rijke, veilige en vertrouwde educatieve omgeving waarin talentontwikkeling centraal staat. Ik zag dit met eigen ogen bij Tobias, een mbo-student die vanuit het praktijkonderwijs naar het Life College was overgestapt. Een moeilijke stap,

waarvan lang niet iedereen vooraf wist of het goed zou aflopen. Maar omdat de docenten van Tobias in hem geloofden, ging hij ook steeds meer in zichzelf geloven. Op die vijfde september liep Tobias de hele dag met mij mee. Zijn droom was om vragenwagenaanrijder te worden, vertelde hij. En nu hij aan de start stond van zijn laatste jaar op mbo-2 niveau was die droom bijna uitgekomen. 'Toekomstdromen' zou twee maanden later ook het thema worden van de eerste lustrumviering van zijn school. Ik hoop dat overal in Nederland scholen, docenten en leerlingen volop durven te dromen, en elkaar helpen om hun dromen waar te maken. Want iets moois begint vaak met een grote droom.

Toespraken

Alle toespraken die minister Bussemaker hield bij de opening van het mbo-jaar, het hogeschooljaar en het academisch jaar kunt u hier teruglezen:

<http://bit.ly/toespraken-bussemaker>

November 2016

Gelijke Kansen website online: www.gelijke-kansen.nl

Op de website bieden wetenschappers, docenten en ervaringsdeskundigen aan om hun verhaal te vertellen, overal in Nederland. Ook is al het bestaande wetenschappelijk onderzoek naar kansengelijkheid gebundeld in een kennisdatabank.

14 november 2016

Minister Bussemaker lanceert een sollicitatiespel voor laagtaalvaardige vrouwen in Amsterdam

De presentatie vindt plaats bij Emancipatiecentrum Vrouw en Vaart in Amsterdam-West. Vrouw en Vaart is één van de organisaties die wordt ondersteund via het programma "Tel mee met Taal". Dit programma zorgt voor empowerment van vrouwen op het gebied van lezen, schrijven en computervaardigheden.

29 november 2016

Taalnetwerk Zeeland gaat van start

In de Bibliotheek van Zeeland slaan ruim 60 Zeeuwse organisaties, met betrokkenheid van gemeenten, bibliotheken en vrijwilligersorganisaties de handen ineen om taalachterstanden en laaggeletterdheid aan te pakken. Zo krijgen zowel ouders als kinderen meer kansen op volwaardige deelname op school en in de samenleving.

December 2016

De Nationale Denktank presenteert tien oplossingen voor het beroeps onderwijs van de toekomst

Er is binnen de tien oplossingen veel oog voor gelijke kansen. Eén van de gepresenteerde oplossingen stelt de rol van sport centraal: 'Sport brengt mensen letterlijk en figuurlijk in beweging, stimuleert samenwerking en groepsprocessen, en zorgt voor uitwisseling van ervaringen en achtergronden', aldus de initiatiefnemers.

23 januari 2017

Aftrap Gelijke Kansen Week

De Gelijke Kansen Bus toert deze week door het land. De week staat geheel in het thema van gelijke kansen in het onderwijs. De bus doet meerdere locaties aan waar verschilmakers strijden voor gelijke kansen.

TIJDSLIJN
VERVOLGT
OP PAGINA 25

Ongelijke kansen: Leg dat maar eens uit aan je kinderen aan de keukentafel

In gesprek met Hans Teunissen, gedeputeerde Ruimte en Onderwijs in de provincie Limburg

“Uit eigen ervaring kan ik zeggen dat het moeilijk is om thuis uit te leggen waarom de een meer kansen krijgt dan de ander. Ik heb drie kinderen en mijn middelste kon iets minder makkelijk leren. Hij heeft altijd het gevoel gehad dat hij zich meer moest bewijzen. En dat is niet goed te praten.”

Gelijke kansen in Limburg

“In Limburg hebben we heel goed onderwijs, maar blijkt uit onderzoek ook dat, net als in de rest van Nederland, kinderen van hoger opgeleide ouders makkelijker een hoger schooladvies krijgen. We zien ook grote verschillen in de scores bij de eindtoets tussen diverse steden en regio's. Het gemiddelde opleidingsniveau is hier lager dan het gemiddelde in heel Nederland, maar we hebben relatief veel leerlingen op HAVO en VWO. Als regio die niet groeit zijn we er des te meer op gebrand alles uit onze kinderen te halen.”

“Gelukkig zijn er een aantal hele goede voorbeelden in de regio, waar ze durven het anders te doen. Zo ondertekent de El Habib basisschool in Maastricht een contract met de ouders om de betrokkenheid te verhogen. De kinderen hebben recht op allerlei extra activiteiten, maar

daar moeten de ouders ook wat voor terugdoen. Bijvoorbeeld een huiswerkklas begeleiden. Dat zorgt voor een gedeelde verantwoordelijkheid. De relatie tussen ouders, school en kind wordt beter en de schoolresultaten van de kinderen gaan omhoog. Dat bewijst mij dat kinderen stimuleren om hun kansen te vergroten niet stopt bij het verlaten van het schoolplein.”

Goede voorbeelden zijn aanstekelijk

“Ik zie om me heen, op scholen, uit verhalen van leraren, heel veel mooie voorbeelden. Dat vind ik ook mooi aan de maatwerk aanpak van de Gelijke Kansen Alliantie. Goede voorbeelden die meetbaar en laagdrempelig zijn vind ik heel waardevol en het enthousiasme van bevlogen mensen werkt aanstekelijk.”

Geloof in de toekomst

“De wereld zal over een jaar misschien niet gigantisch anders zijn. Ik geloof in kleine stappen, ik wil gewoon beginnen, niet afwachten. De komende tijd gaan we in Heerlen, Roermond en Venray in proeftuinen aan de slag. Met het vergroten van de betrokkenheid van ouders, de bewustwording van leraren, maar ook gratis huiswerkbegeleiding. In Venray bijvoorbeeld

gaan pedagogisch medewerkers op huisbezoek bij de ouders van peuters, om de achtergrond beter te leren kennen en daarop in te kunnen spelen. En in Heerlen gaan ze de overdracht van kinderdagverblijf naar de basisschool anders aanpakken, door een overdrachtsgesprek te doen met de ouders, de pedagogisch medewerker en de nieuwe docent.”

“Mijn kinderen zijn inmiddels de basisschoolleeftijd ontgroeid. De een studeert geneeskunde, de ander is marketeer, en de derde doet een hbo-opleiding sociale studies. Knap, want hij

doorliep al alle vmbo-niveaus. En dat heeft hij vooral te danken aan zijn eigen doorzettingsvermogen. Nu gaat mijn zoon zelf leerlingen begeleiden, omdat hij weet hoe lang en moeilijk de weg kan zijn. Daar ben ik als ouder trots op: dat hij op zijn eigen manier bijdraagt aan gelijke kansen.”

goede voorbeelden in de regio...

In gesprek met 60 gemeenten

Het doel van onze gelijke kansen aanpak is om, net als in Schiedam, op steeds meer plekken in Nederland lokale en regionale allianties voor talent en gelijke kansen te helpen vormen. In de grootste 60 gemeenten zijn dit schooljaar gesprekken gevoerd om dit te helpen bereiken. 23 van deze gemeenten zijn inmiddels gestart met de voorbereiding en uitvoering van hun eigen actieplan voor gelijke kansen. In zeven gevallen is aan de uitvoering van lokale en regionale activiteiten wetenschappelijk onderzoek verbonden dat door ons wordt ondersteund. Daarnaast zijn 33 andere gemeenten bezig met het organiseren van bijeenkomsten om in hun regio het thema verder te agenderen en eigen activiteiten te formuleren. We ondersteunen deze gemeenten bij hun aanpak met een team van regiocoördinatoren dat bestuurlijke gesprekken voert, kennis en goede voorbeelden ontsluit en een netwerk van professionals opbouwt.

In een lokale alliantie voor talent en gelijke kansen versterken gemeenten, scholen, maatschappelijke organisaties en werkgevers elkaar door kennis en ervaringen te delen en een gedeelde visie te ontwikkelen op het voorkomen en bestrijden van kansenongelijkheid. Zo'n visie vormt het vertrekpunt voor een samenhangende aanpak van onder andere armoede bij kinderen, schooluitval bij kwetsbare jongeren, cultuur- en sporteducatie, goede voor- en vroegschoolse voorzieningen en de aanpak van taalachterstanden en laaggeletterdheid. Zo krijgen kinderen van jongs af aan meer kansen om hun talenten te ontwikkelen, hun dromen na te jagen en volop mee te doen op school en in de samenleving.

Bekijk de resultaten van de eerste zes maanden Gelijke Kansen Alliantie op <https://youtu.be/x9SXFwRF1vw>

Hafsa Chairi kwam vele barrières tegen in ons onderwijsstelsel. Toch rondt ze momenteel drie universitaire masteropleidingen af: *Communicatiewetenschappen, Theologie & Religiewetenschappen en Spiritual Care*. Eind vorig jaar liep ze een dag mee met minister Bussemaker.

MET WELKE BOODSCHAP GING JE NAAR HET MINISTERIE?

“Ik wilde minister Bussemaker op het hart drukken dat er geen gelijke kansen bestaan in ons onderwijssysteem. Alles hangt af van de mate waarin de student gelooft in zichzelf. Te vaak ben je afhankelijk van of je iets gegund wordt. Of mensen je leergierigheid stimuleren of dat ze je tegengehouden omdat je een andere mening of een ander uiterlijk hebt. Als je een hoofddoek draagt of een andere huidskleur hebt, tellen fouten zwaarder. Talent zit vaak in ‘anders zijn’. We hebben dus professionals nodig die daar oog voor hebben. Ik was succesvol omdat ik nieuwe wegen in durfde te slaan, bijvoorbeeld door voortijdig een niveau hoger te gaan studeren of meerdere masters tegelijk te volgen. Ik dacht en handelde buiten de kaders van het onderwijssysteem. Geef studenten, docenten en school- en universiteitsdirecties de ruimte om dat aan te moedigen.”

WELKE BARRIÈRES KWAM JE ZELF TEGEN?

“Zoveel. Ik werd na de basisschool onterecht op een laag niveau gezet en moest zelf stap voor stap opklimmen. Ik verlangde naar een onderwijsomgeving waarin ik begrepen en uitgedaagd werd. Veel jongeren geloven niet dat je kunt opklimmen in ons onderwijssysteem. Ze zijn niet goed geïnformeerd, vinden zichzelf niet slim genoeg, staan er vaak alleen voor of

kunnen het niet betalen. Ik moest een geavanceerde rekenmachine lenen van de decaan, omdat mijn ouders dat niet konden betalen. We verspillen nu zoveel talent doordat jongeren hun energie moeten steken in barrières, in plaats van in studeren.”

WAT HEB JE GELEERD VAN DE MINISTER?

“Minister Bussemaker zei tegen me: ‘Je hebt je eigen helden die je helpen, maar jij kan met jouw verhaal en persoonlijkheid ook weer een held zijn voor iemand anders. Ik hoop dat je al je masters met succes afrondt én dat jij één van de eerste vrouwelijke hoogleraren met een hoofddoek in Nederland wordt’. Die woorden hebben me geraakt. Ik voelde me aangemoedigd om mijn dromen te blijven najagen.”

Vanuit het onderwijs dragen we een extra **grote verantwoordelijkheid** om tegenwicht te bieden tegen de polarisatie die we zien in onze samenleving

Stytia de Leeuw, directeur van het Marnix Gymnasium, over haar aanpak om gelijke kansen op school te bevorderen in een multiculturele context.

“Het Marnix Gymnasium in Rotterdam is altijd een school geweest voor kinderen uit de stad en omliggende gemeenten. We zien al jaren dat de diversiteit in onze klassen toeneemt. Dat is positief, maar veel leerlingen met minder verdienende ouders haken na een paar jaar gymnasium toch weer af.”

WAT ZIEN JULLIE VERANDEREN OP SCHOOL?

“We merken dat de straatcultuur de school steeds meer binnendringt. Een voorbeeld: een docent sprak aan het begin van de les een leerling aan die zijn boeken niet bij zich had. De jongen reageerde met “je bent mij etnisch aan het profileren.” Dat soort situaties beïnvloeden het leerproces. De hele klas kijkt dan van: hoe gaat de leraar reageren? Zeker in de bovenbouw zijn leerlingen verbaal zo sterk dat zij docenten op allerlei manieren in verlegenheid brengen. Je merkt het in heftige taal en het uitlokken van emotionele reacties van docenten.

Een ander voorbeeld: een leerlinge vertelde me dat ze door haar familie en vrienden wordt gezien als *nerd*, als ze haar huiswerk doet. Wij merken dat sommige leerlingen het niet

willen toegeven als ze minder bij zijn dan anderen. Juist die leerlingen zijn vaak brutaal. Je ziet dan ‘huiswerk niet gemaakt’, maar eigenlijk gaat het om een thuissituatie waar de ruimte om te werken niet geboden wordt. Dan zit je als student in een spagaat tussen gedrag dat op school wordt verwacht en gedrag dat thuis wordt verwacht.”

EN WAT DOE JE DAN, ALS DOCENT?

“Wij gebruiken het programma De Transformatieve School, van onderzoeker Iliass El Hadioudi, socioloog en docent aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Er zit vaak een mismatch tussen wat die leerlingen thuis mee krijgen, wat ze in hun straatcultuur meekrijgen, en wat op school verwacht wordt. Met het programma van El Hadioudi trainen we docenten om beter op individueel niveau te herkennen wat leerlingen met verschillende achtergronden nodig hebben, om hun gedrag beter te kunnen duiden en om jargon te ontwikkelen om goede interventies te kunnen plegen.” *(lees meer over De Transformatieve School op pagina 46)*

LEG EENS UIT, HOE WERKTE DAT IN HET VOORBEELD VAN HET ETNISCH PROFILEREN?

“Toen heeft de docente gezegd: we gaan nu gewoon verder met ons werk en ik wil na de les graag hierover met jou verder praten. Zo behield ze de werksfeer in de klas. Daarna regelde ze een aantal mentorgesprekken met een afdelingsleider erbij. Om elkaar te leren begrijpen: waar kwam zijn opmerking vandaan? En hoe kon zij hem binnen de school houden? En dat werkt.”

WAT ZIJN JULLIE AMBITIES OP HET GEBIED VAN GELIJKE KANSEN?

“Mijn eerste ambitie is dat minder leerlingen tussentijds uitstromen naar een lager niveau. Maar het gaat vooral om veiligheid, respect en verbondenheid voor al mijn leerlingen, in een veranderende samenleving. Daarvoor is meer kennis nodig. Vanuit het onderwijs dragen we een extra grote verantwoordelijkheid om tegenwicht te bieden tegen de polarisatie die we zien in onze samenleving. Die verantwoordelijkheid ligt bij mij en mijn docenten, maar ook bij ouders.

Wij investeren dus ook veel in ouderbetrokkenheid, zeker waar die niet vanzelfsprekend is. Ga met elkaar in gesprek! School nu, in 2017, is heel anders dan de tijd waarin de ouders zelf naar school gingen. Daar moet je over praten.”

Sander Dekker over het Marnix Gymnasium

Als onderdeel van de Gelijke Kansen Week bezocht ik in januari het Marnix: een gymnasium met een leerlingenpopulatie die je doorgaans vooral in het vmbo tegenkomt. Omdat de eigen normen van docenten niet aansloten bij de achtergrond van de leerlingen, is het Marnix aan de slag gegaan met de methode ‘De transformatieve school’. En dat bracht een forse impuls in de professionalisering van docenten en onderzoek.

Het Marnix weet nu de talenten van kansarme leerlingen veel beter te ontwikkelen. Docenten en leerlingen onderzoeken samen welke methodes een positief school- en leerklimaat stimuleren. Ook andere scholen zouden dat kunnen doen. Om kansenongelijkheid aan te pakken, moeten scholen, docenten, bestuurders en andere betrokkenen van elkaar blijven leren. Daarom wordt de komende jaren ruim €1 miljoen extra uitgetrokken voor (wetenschappelijk) onderzoek naar alle maatregelen uit het Actieplan Gelijke Kansen.

We doen als gemeente niet, wat de maatschappij al zelf organiseert

De armoedeaanpak van gemeente Leeuwarden werkt door zijn eenvoud.

© Gemeente Leeuwarden

In de gemeente Leeuwarden groeit één op de zes kinderen op in armoede. Het landelijke gemiddelde is één op de negen. Voor 3000 kinderen in de hoofdstad van Friesland is sporten, het volgen van muziekles en/of het geven van een kinderfeestje niet vanzelfsprekend. Leeuwarden zocht een oplossing in het samenbrengen van bestaande fondsen en stichtingen, bundelde hun krachten en deed zelf een stap terug. Opbrengst: hulp in natura, één online portaal en simpele aanvragen. Dat blijkt te werken.

Niels Heijn, beleidsmedewerker bij de gemeente Leeuwarden vertelt over het succes van hun aanpak: “Maak het makkelijk! Dat is de kern.” Er is voor 1800 kinderen al een aanvraag gedaan, een record.

Armoedebeleid is één van de speerpunten van de gemeente Leeuwarden. Het is niet acceptabel dat een kind niet mee kan op schoolreisje, omdat zijn of haar ouders geen ouderbijdrage kunnen betalen. Of dat een kind thuisblijft op

zijn verjaardag, omdat de ouders geen geld hebben voor een traktatie. Heijn: “Meedoen moet voor elk kind mogelijk zijn. We stelden ons als gemeente ten doel dat alle kinderen mee moeten kunnen doen aan sport, cultuur, school en activiteiten in de buurt. Onze oplossing is het kindpakket.”

Het kindpakket is een gezamenlijk initiatief van verschillende gemeenten in Friesland, sociale wijkteams en een aantal deelnemende fondsen (Stichting Leergeld, Jeugd-sportfonds en Jeugd-cultuurfonds) dat het mogelijk maakt om via één digitaal loket, op een eenvoudige manier, een vergoeding aan te vragen voor binnen- en buitenschoolse activiteiten. Zo doen alle kinderen mee aan de maatschappij. “Het kindpakket is geen doos met spullen of zo, het zijn samenwerkingsafspraken. De nadruk ligt op hoe we de aanvraag zo makkelijk mogelijk maken.”

Vanuit het kindpakket kun je de volgende onderdelen en tegemoetkomingen aanvragen: schoolreis, schoolspullen, zwemles (A-diploma), contributies voor de sportvereniging, sportattributen, culturele activiteiten zoals muziek- of dansles, een verjaardagsbox (o.a. taart, cadeautje, traktaties voor op school) en/of zomer(spel)activiteiten.

Brede samenwerking

Niels vertelt: “Door de samenwerking met fondsen opende zich een groot netwerk van professionals. Zij staan in contact met huisartsen, leraren, sportcoaches. Voorheen hadden we als gemeente dit netwerk niet en bereikten we lang niet zoveel kinderen als nu. We hadden alleen toegang tot de gezinnen die gebruik maken van een bijstandsuitkering.”

Een bredere samenwerking helpt niet alleen bij het opzetten van meer contacten, het levert ook andere voordelen op. “Omdat fondsen goede doelen zijn, zijn mensen eerder bereid om mee te werken. Zo stuurden we 500 PR-pakketten naar scholen met posters en voorbeeldbrieven. De drukker rekende geen kosten voor het drukwerk, omdat hij het doel van het kindpakket belangrijk vindt.”

Advies aan andere gemeenten

“Maak het eenvoudiger. In Leeuwarden hebben we het hele minimabeleid geschrapt, omdat het te onoverzichtelijk was voor aanvragers. Hoe meer regelingen, hoe moeilijker het wordt. Wij zijn van acht naar vier teruggegaan.” Het aantal aanvragen is in Leeuwarden flink gestegen sinds de introductie van het kindpakket. Maar liefst 1800 kinderen zijn al geholpen. “Iets dat we als gemeente niet voor elkaar hadden gekregen als we geen stapje terug hadden gedaan.”

*Maak het makkelijk!
Dat is de kern*

Schoolkosten vergoed voor minderjarige mbo'ers

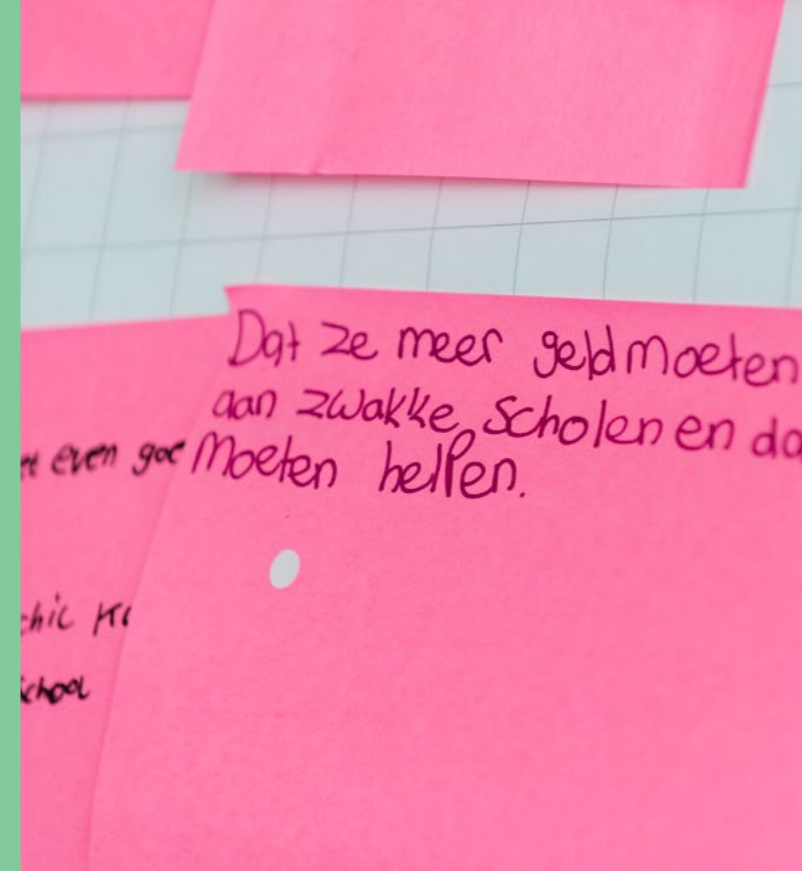
Minister Bussemaker maakte vorig jaar €5 miljoen vrij om ouders met een laag inkomen en minderjarige kinderen op het mbo tegemoet te komen in de schoolkosten.

Vanaf 2017 zal jaarlijks €10 miljoen beschikbaar zijn. In de drie noordelijke provincies hebben maar liefst acht mbo-instellingen de handen ineengeslagen om afspraken te maken over de besteding van het extra budget. Volgens Frank Broeders van het Noorderpoort College zou het “geen verschil mogen maken voor welke mbo-school een jongere kiest, qua ondersteuning die hij of zij kan krijgen.”

De noordelijke roc's maakten allemaal dezelfde afspraken met Stichting Leergeld. Deze stichting doet een inkomenstoets via de gemeente en bij een positieve verklaring worden de noodzakelijke schoolbenodigdheden direct vergoed.

“Door de korte lijntjes ging dat allemaal heel erg snel. Dankzij de regulering ontvingen studenten uit minimezinnen bijvoorbeeld een laptop en schoolboeken. Nu is het aan de studenten zelf om zich te bewijzen. Aan de materialen kan het in elk geval niet liggen,” aldus Broeders. De komende jaren blijft extra geld beschikbaar voor ondersteuning van studenten uit minderdraagkrachtige gezinnen. Ook hebben alle mbo-studenten, ook minderjarige studenten, sinds begin dit jaar recht op een OV-studentenkaart, waarmee ze op jaarbasis honderden euro's aan reiskosten kunnen besparen.

nu is het aan de studenten zelf om zich te bewijzen

Extra geld voor loopbaanoriëntatie

Om mbo-studenten beter voor te bereiden op hun toekomstige stage, werk of vervolgstudie wordt extra ingezet op loopbaanoriëntatie in het mbo.

In totaal wordt €800.000 uitgetrokken voor het aanpakken van negatieve beeldvorming en het begeleiden van mbo-studenten door rolmodellen in hun eigen netwerk. Zo krijgen studenten meer regie over hun eigen onderwijs- en arbeidsmarktkeuzes en geloven ze meer in hun eigen talenten en mogelijkheden.

Gepersonaliseerd leren is kansen creëren

Vakcollege De Hef verbetert welbevinden en keuzezekerheid leerlingen door ouderbetrokkenheid.

Het Rotterdamse Vakcollege De Hef is een vmbo temidden van drie aandachtswijken in Rotterdam-Zuid. Hoge werkloosheid en een laag opleidingsniveau typeren dit deel van de stad. Kinderen komen regelmatig onveiligheid en verleidingen op straat tegen, maar de onderwijsmethodes van De Hef helpen hen hier een antwoord op te geven.

Zonder relatie, geen prestatie

Vakcollege De Hef heeft de traditionele relatie met leerlingen en ouders in de prullenbak gooid. In plaats van tien-minutengesprekken of algemene ouderavonden, kiezen ze voor individuele begeleiding. Loopbaanoriëntatie is de kern van het curriculum. Er is minder focus op examenresultaten, en meer focus op de kansen van leerlingen op de arbeidsmarkt.

De relatie van de school met leerlingen en ouders is daarin het allerbelangrijkst. Want zonder goede relatie, geen prestatie. Het schooljaar begint met een 'gesprek in vredestijd', zoals Iliass El Hadioui (promovendus Erasmus Universiteit Rotterdam) het noemt. Er wordt een commitment uitgesproken: Wat wil de leerling het komende jaar bereiken? Hoe gaan ouders en de school hierin ondersteunen? In de daaropvolgende gesprekken neemt de leerling het initiatief voor reflectie op zijn of haar persoonlijke leerroute. Zo maakt de school leerlingen

eigenaar van hun eigen leerproces. Resultaat: Waar vijf jaar geleden nog tientallen leerlingen tijdens hun stages switchten naar een andere sector, gebeurt dit nu niet meer. Leerlingen maken nu gefundeerde keuzes: ze kennen hun eigen interesses en capaciteiten, maar weten ook waar ze in de maatschappij nodig zijn en waarom. Daarmee wordt de onrust en vertraging van switchen voorkomen.

De leerling is de hoofdrolspeler in elk gesprek. In plaats van dat ouders met mentoren bespreken wat de leerling niet goed doet, reflecteren docenten, leerlingen en ouders samen op hoe ze allemaal hun eigen rol nog beter zouden kunnen invullen. Door zelfreflectie en opbouwende onderlinge feedback zijn de gesprekken positief. "De aanname dat ouders uit lagere sociaal-economische milieus niet naar school komen, klopt niet. Dat hebben wij bewezen", zegt directeur Selma Klinkhamer. "Maar je moet het wel anders aanpakken. Leerlingen, ouders en mentoren zien elkaar hier als partners die volle inzet tonen." Niet alleen in gesprekken zijn de ouders betrokken. Zij zetten zich ook bovengemiddeld in voor allerlei naschoolse activiteiten en festiviteiten.

De leerling is de hoofdrolspeler in elk gesprek

Georganiseerde aandacht

De dag begint op Rotterdams Vakcollege De Hef anders dan doorgaans op een vmbo-school. Elke ochtend start met een samenkomst van leerlingen met hun mentor. Daarin wordt gesproken over de actualiteit, zodat leerlingen de wereld waarin ze leven leren te begrijpen, een mening vormen en goed burgerschap ontwikkelen. Maar nog belangrijker is het coaching-element van dit gesprek tussen mentor en leerlingen: "Deze jongeren maken veel mee. Door armoede thuis, of door onveiligheid op straat", zegt Klinkhamer. "En dan voelen ze vaak ook nog dat de samenleving op hen neerkijkt. Omdat ze vmbo-ers zijn, of een andere culturele achtergrond hebben. Tijdens het dagelijkse mentorgesprek kunnen leerlingen hun hart luchten en hulp krijgen, zodat de rest van de focus weer op onderwijs kan liggen." Deze verandering heeft het welbevinden van de leerlingen significant verbeterd. Ze voelen zich erkend en gesteund, maar weten ook aan welke verwachtingen ze moeten voldoen op school.

Om de leerlingen zich nog krachtiger te laten voelen, is het project 'Mentoren Op Zuid' gestart. De school won er in 2015 de Nationale Onderwijsprijs voor. Eens per week komen studenten van de Hogeschool Rotterdam naar De Hef om de leerlingen te coachen. De studenten hebben allerlei studieachtergronden en weten wat het is om aan verwachtingen van school te moeten voldoen. Het zijn rolmodellen, aan wie de leerlingen zich op een positieve manier kunnen spiegelen.

Toekomst & beleid

Als Klinkhamer naar de toekomst kijkt, ziet ze haar school nog meer gepersonaliseerd onder-

wijs bieden. "Veel leerlingen hebben het gevoel dat ze naar het vmbo móeten, in plaats van mogen. Wij willen dat leerlingen zichzelf en hun talenten kunnen laten zien, zonder dat ze daarin tegengehouden worden door hun minder sterke kwaliteiten. Een leerling is misschien niet goed in wiskunde, maar een uitblinker in lessen. Dan zouden we hem of haar daar toch op een hoger niveau in moeten onderwijzen! We willen talentontwikkeling faciliteren en zo kansen creëren." In het huidige onderwijsbeleid is dat echter niet mogelijk. Volgens Klinkhamer zouden flexibele diploma's en onderwijs op verschillende niveaus dan ook prioriteit moeten zijn in het toekomstige onderwijsbeleid.

Sander Dekker over de aanpak van de Hef

"Ouders zijn een cruciale factor voor het verhogen van het school- en studiesucces van hun kinderen. Maar het is niet altijd helder waar de verantwoordelijkheid van ouders eindigt, en waar die van de school begint. Kinderen leren op school, maar ook thuis. Leraren hebben ook een opvoedende taak en ouders ook een onderwijsondersteunende. Daarom is het heel belangrijk dat ouders en school samenwerken. Bij de Hef gaat dat heel goed. Deze school heeft een duidelijke visie op die samenwerking. Ouders worden nadrukkelijk uitgenodigd om actief betrokken te zijn bij de ontwikkeling van hun kind en de school. Zo maakt de Hef het verschil voor ouders én leerlingen."

€4 miljoen extra voor taalvaardigheid ouders

Juist ouders hebben een grote invloed op de taalontwikkeling van hun kinderen. Alleen zijn ouders zich soms niet bewust van hun invloed, of weten ze niet goed hoe ze hun kinderen kunnen helpen. Bovendien hebben sommige ouders zélf moeite met (Nederlands) lezen en schrijven, waardoor zij hun kinderen weer minder goed kunnen ondersteunen in hun eigen taalontwikkeling.

Daarnaast kan een gebrekkige taalbeheersing het contact met consultatiebureaus, scholen, voorschoolse voorzieningen en andere instanties bemoeilijken. Om te voorkomen dat taalachterstanden worden doorgegeven van ouder op kind, investeert het ministerie van OCW de komende jaren in totaal €4 miljoen om de taalvaardigheid van ouders te verbeteren. Daar zijn zij niet alleen zelf bij gebaat, maar ook hun kinderen.

Onderzoek: ouders en mbo-instellingen laten kansen liggen op beter contact

Veel mbo-instellingen willen graag in contact komen en blijven met de ouders van hun studenten. Ze ervaren ouders echter als onbereikbaar en over die onbereikbaarheid heerst onbegrip. Dit geldt met name bij migrantenouders. Onderzoeker Edward Severin interviewde in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 26 ouders met kinderen op mbo-niveau 1 en 2 over hun betrokkenheid bij de school en bij de studie van hun kinderen.

Uit het onderzoek bleek dat de rol van de geïnterviewde ouders in de studie van hun kinderen zeer beperkt bleef. Enerzijds omdat ouders zelf

vaak een afwachtende houding aannamen, anderzijds omdat de school weinig initiatief nam. Hoewel alle ouders begaan zijn bij de studiekeuzes en -voortgang van hun kinderen weten ze vaak niet hoe ze hier invulling aan kunnen geven. Wanneer mbo-instellingen daadwerkelijk contact willen met ouders zullen zij daarin moeten investeren. Hiervoor kunnen de mbo-instellingen ouders aanspreken op hun intrinsieke motivatie. Betrokkenheid van ouders kan leiden tot meer evenwichtige studiekeuzes, betere studieresultaten en een beter doordachte keuze voor een vervolgstap op de arbeidsmarkt of in het onderwijs. Hier profiteren mbo-instellingen ook weer van.

Link naar het hele onderzoek:
<http://bit.ly/ouderbetrokkenheid-is-maatwerk>

23 januari 2017

Eerste halte van de Gelijke Kansen Bus: Tilburg

Straatvoetbalster en verschilmaker Roxanne (Rocky) Hehakaija gaf een speciale gymles aan de leerlingen van het Vakcollege Tilburg. Dat deed ze geheel in het kader van de Gelijke Kansen Week, schrijft het Brabants Dagblad.

24 januari 2017

Gelijke Kansen Week: de minister brengt een bezoek aan Tilburg

De minister sprak studenten van Fontys, maakte kennis met het muziekproject 'Wie wil jij zijn?' en kreeg een presentatie over het wijkorkest in Tilburg-Noord. De minister was erg onder de indruk van het project 'Wie wil jij zijn?' en heeft een privéoptreden gekregen van twee van de deelnemers aan het project.

27 januari 2017

Gelijke Kansen Week: feestelijke afsluiting

De inspirerende Gelijke Kansen Week eindigde vandaag in Zutphen. Thirza van der Zee, coach bij 2GetThere, vertelde een hartverwarmend verhaal over de aanpak van het project. Een mentorprogramma waar jongerencoaches andere jongeren coachen om school- of werkuitval tegen te gaan.

1 februari 2017

Minister Bussemaker in gesprek met mbo-uitblinkers

Minister Bussemaker ontving mbo-studenten die hebben deelgenomen aan de internationale Skillwedstrijden en de mbo-uitblinkers van het jaar. Zij gingen in gesprek over hun rolmodellen en de kansen die deze studenten hebben gekregen om ze te brengen waar ze nu zijn.

6 februari 2017

Kick-off StudentLab in Eindhoven en Zwolle

In totaal begonnen, verspreid over zeven steden, 250 mbo- en hbo-studenten aan StudentLab. Onder begeleiding van coaches gingen de studenten vier maanden lang in groepjes aan de slag om voorstellen te ontwikkelen voor meer studiesucces van mbo-gediplomeerden in het hbo.

14 februari 2017

Start van een samenwerking voor een sociaal lab in Slotervaart

Een samenwerking tussen de Vrije Universiteit Amsterdam, het roc van Amsterdam en het ministerie van OCW voor het sociale lab is gestart. Dit is namens OCW bekrachtigd door Hans Schutte, voormalig directeur-generaal bij de Dienst Uitvoering Onderwijs.

Gelijke Kansen in het hoger onderwijs

- JET BUSSEMAKER -

Tijdens mijn bezoeken aan hogescholen en universiteiten heb ik veel docenten gesproken. Zij zetten zich elke dag met hart en ziel in voor motiverend en inspirerend onderwijs. Maar ik heb ook gezien dat het niet altijd makkelijk is om lessen te geven die alle studenten aanspreken. Docenten moeten rekening houden met een ontzettend diverse studentenpopulatie, qua achtergrond, ondersteuningsbehoefte en verwachting van het onderwijs. Om daar een middenweg in te vinden zijn creativiteit, inlevingsvermogen en ervaring nodig.

Juist studenten voor wie de stap naar het hoger onderwijs niet vanzelfsprekend is, en die soms twijfelen of ze daar wel horen, hebben van hun docenten en omgeving vaak de bevestiging nodig dat het hbo echt voor hun is weggelegd. Onderwijs gaat daarmee niet alleen om kennisoverdracht, maar ook om het vergroten van het geloof in eigen kunnen.

Dit jaar heb ik tien docenten in het hoger onderwijs een 'Comenius Teaching Fellowship' van €50.000 gegeven. Het Comeniusbeurzenprogramma is een subsidieprogramma voor onderwijsvernieuwing in het hoger onderwijs. Veelbelovende docenten en onderwijsprofessionals in het hbo en wo kunnen voorstellen indienen voor projecten die bijdragen aan innovatie in het hoger onderwijs. Dit jaar was het geld specifiek bestemd voor docenten die een stapje extra willen zetten voor projecten die bijdragen aan

gelijke kansen in het hoger onderwijs. Zo kunnen docenten nieuwe vakken en leertrajecten ontwikkelen die studenten met minder kansen beter ondersteunen.

Eén van de projecten die met het Comenius Fellowship gefinancierd wordt, is *PowerHouse*. Dit project probeert studieovertraging bij kwetsbare jongeren te voorkomen. Studieovertraging hangt vaak samen met psychologische, sociale en culturele aspecten in de persoonlijke levenssfeer. Daarnaast spelen er te vaak ook institutionele belemmeringen. Bij de student leidt overtraging tot gevoelens van mislukking en verlies van het geloof in de eigen capaciteiten. Velen verliezen de binding met andere studenten en met de hogeschool. Bij de opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening aan de Haagse Hogeschool wordt nu een programma ontwikkeld om kwetsbare vertragers en langstudeerders succesvol te laten afstuderen. *PowerHouse* is een *blended learning community*, gebaseerd op didactische, pedagogische en sociologische inzichten. Samen met 134 leerlingen en alumni ontwikkelen Hester Brauer, Ruben Boers en Daniël Rambaran een stimulerende leergemeenschap, waarin leerlingen eigenaar worden van hun eigen leerervaring en de betrokkenheid tussen leerlingen, alumni en docenten wordt vergroot.

Dankzij de *Comenius Teaching Fellowship* zal NHTV Internationaal hoger onderwijs Breda, in samenwerking met het online werkplatform *JAMwerkt.nl* (JAM@NHTV), het traject *Discover your future@NHTV* aanbieden. Dit traject bereidt scholieren en uitvallers die nog niet goed weten wat ze willen gaan studeren, voor op hun hbo-studie. Op basis van een intakegesprek met een medewerker van JAM en een decaan/docent van NHTV worden de interesses en ontwikkelpunten van de aankomende studenten bepaald. Zij worden gekoppeld aan een individuele coach, die een maatwerktraject opstelt en hen hierin begeleidt. Tijdens het traject doen aankomende studenten werkervaring op in

branches die aansluiten bij hun interesses, krijgen zij ruimte voor persoonlijke ontwikkeling, het wegwerken van eventuele tekortkomingen, en kunnen zij kennismaken met het hbo.

Ook de andere acht projecten, inspireren jongeren om in hun eigen talenten te geloven en dragen bij aan een meer inclusieve studie-omgeving. Dat vind ik prachtig. Want alleen door jongeren positief te stimuleren en uit te dagen, leren zij in zichzelf geloven en maken ze uiteindelijk hun dromen waar.

Aan het woord:
Anna Hinkema,

Leraar van het Jaar 2016 in het speciaal onderwijs, werkzaam op de Dr. J. de Graaf-school, locatie voor Voortgezet Speciaal Onderwijs voor leerlingen met auditieve en communicatieve beperkingen in Groningen.

WAT MERK JE VAN KANSEN-ONGELIJKHEID IN DE KLAS?

“Voor elke leerling leg ik de lat hoog. Niet iedereen doet dat. De reden daarvoor is dat collega’s specifieke kennis missen over bijvoorbeeld een taalstoornis of een leerachterstand. Zij beoordelen leerlingen daardoor verkeerd zodat zij moeten afstromen naar een lager niveau. Het kind wordt zo onvoldoende uitgedaagd, talent gaat verloren en het gevolg is kansenongelijkheid.”

HOE PAK JE DE KANSEN-ONGELIJKHEID AAN?

“Je moet de leerling zichtbaar maken en verbondenheid zoeken met leraren en klasgenoten. Leraren geven les voor hun leerlingen. Als je leerlingen zelf laat vertellen over wat ze nodig hebben, met eventueel ondersteuning van iemand met expertise, dan zijn leraren meer betrokken. Dat is belangrijk want met de juiste expertise voorkom je kansenongelijkheid. Door gebruik te maken van de leerlingen over wie het gaat, geef je het probleem een gezicht.”

WAT ZOU JE WENS ZIJN VOOR DE TOEKOMST?

“Zet experts naast leraren om te helpen bij taal- of leerstoornissen in de klas. Zo ontlast je de leraar en dat is hard nodig. Passend onderwijs kan in veel gevallen een uitkomst zijn en het is heel belangrijk dat hierin wordt geïnvesteerd. Maar speciaal onderwijs blijft nodig wanneer klassen te groot zijn en er te veel kinderen met problemen op het bordje van één docent komen. Het is belangrijk dat elke leerling voldoende persoonlijke aandacht kan krijgen. De een heeft daar nu eenmaal meer van nodig dan de ander.”

Experiment vrijroosteren leraren

Leraren op scholen met veel achterstandsleerlingen ervaren soms een hoge werkdruk. Op 20 scholen start daarom een experiment met het vrijroosteren van leraren.

In de vrijgekomen uren gaan zij aan de slag met een coach. Dit kan een meer ervaren leraar zijn of een expert van buiten. Deze intensieve vorm van professionalisering versterkt het pedagogisch-didactisch handelen van de leraren.

Tegelijk worden leerlingen met veel achterstanden en gebrekkige studievaardigheden in deze tijd extra begeleid. Leerlingen worden geholpen met vakken waar ze moeite mee hebben, en ze krijgen extra begeleiding om te werken aan hun zelfstandigheid en creativiteit.

Dat kan bijvoorbeeld door extra sport- en cultuuractiviteiten aan te bieden. Dat draagt aantoonbaar bij aan betere samenwerking, meer zelfvertrouwen en betere prestaties in andere vakken.

6 maart 2017

Uitreiking tien Comeniusbeurzen door minister Bussemaker

Minister Bussemaker reikt aan tien docenten een Comeniusbeurs uit. Daarmee kunnen deze docenten hun plannen voor onderwijsvernieuwing in het hoger onderwijs gaan uitvoeren.

6 maart 2017

Lancering van de Rotterdamse Alliantie voor Gelijke Kansen door middel van cultuur

Het Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam en Theater Rotterdam trappen de lokale Gelijke Kansen Alliantie af in de Schouwburg. Centraal staat de vraag hoe cultuur kan bijdragen aan gelijke kansen voor ieder kind en iedere jongere in een grootstedelijke omgeving.

11 maart 2017

100 initiatieven aangesloten bij de GKA

11 maart vormt een belangrijke mijlpaal; er zijn 100 initiatieven aangesloten bij de Gelijke Kansen Alliantie.

TIJDLIJN VERVOLGT
OP PAGINA 39

Hoe een gele schoolbus symbool werd voor kansengelijkheid

De Gelijke Kansen Bustour: het begin van een structureel netwerk van lokale, regionale en landelijke initiatieven

Op een koude maandag 23 januari 2017 om acht uur 's ochtends stond een oude gele schoolbus klaar voor station Amsterdam Sloterdijk. Deze bus reed de hele week door het land, van Leeuwarden tot Roermond en van Leiden tot Helmond, in het kader van de Gelijke Kansen Alliantie. Het doel van de tour? Verschilmakers met elkaar in contact brengen, goede voorbeelden uitwisselen en een structureel netwerk opbouwen op het gebied van gelijke kansen in het onderwijs en daarbuiten. In totaal werden er meer dan 20 initiatieven bezocht van scholen, stichtingen, colleges en universiteiten.

Op de eerste dag arriveerde de bus in Tilburg bij het Fontys college. Daar ging minister Bussemaker in gesprek met 20 studenten van lerarenopleidingen over de toekomst van het leraarschap. Het is een van de grootste lerarenopleidingen van Nederland. De minister vertelde over de gedachte achter de week: "Het rapport over de toename van kansenongelijkheid kwam bij mij als een bom binnen. Daarom zit ik hier, daarom organiseer ik de Gelijke Kansen Week."

Ze vraagt wat de opleiding doet om de aanstaande leraren te helpen echte verschilmakers te worden. "Ik moet het rolmodel zijn. Want zo breng ik over op Yasmine dat zij dat ook kan zijn," zegt een docent van de lerarenopleiding. Yasmine: "Ik voel me welkom in uw les, daar mag ik zijn wie ik ben. Dat benoemt u ook."

De volgende dag was staatssecretaris Dekker in Rotterdam. Hier bezocht hij het Marnix Gymnasium, waar leerlingen met een minder gunstige achtergrond de kans krijgen en grijpen om hun ambities waar te maken (zie ook pag. 16).

Met elkaar in gesprek in de bus en op locatie

Elke dag reisden kritische studenten, beleidsmakers en andere geïnteresseerden mee met de Gelijke Kansen Bustour. Iedereen was welkom in de bus. Zo vulde de bus zich op de donderdag met een delegatie van de kinderraad van de Van Ostadeschool in Den Haag. En op het ministerie van OCW gaven de piepjonge

Bekijk staatssecretaris Dekker tijdens de Gelijke Kansen Week:
https://youtu.be/P_QqJvrPU2Y

consultants advies aan beleidsmedewerkers over het bevorderen van kansengelijkheid voor elke leerling en student. Ook dat was een onderdeel van de tour.

Op dag vijf stapten de passagiers uit bij *Mijn School* in Doetinchem. Een plek voor leerlingen die niet goed aarden in het regulier onderwijs. Leerlingen Joyce en Shannon gaven een rondleiding. Joyce zegt: “Ik had moeite met opstaan, dus ik mocht later beginnen. Zo kreeg ik les op tijden dat ik écht actief was. Nu heb ik bijna mijn mbo-opleiding niveau 2. Dat was anders niet gelukt.” “Als reguliere scholen maar tien procent overnemen van de wijze waarop hier gewerkt wordt, zou dat al een enorme verbetering zijn”, zei Angelo Besikci, oud-leerling van *Mijn School*.

De verbindende gele bus

Van zonsopgang tot zonsondergang reed de bus door heel het land. Door de Gelijke Kansen Bustour werden regio's met elkaar verbonden

en leerden zij van elkaars aanpak. Dat niet alleen: veel regionale kranten deden bericht van de bus met de bewindslieden. Quotes van hen, andere verschilmakers, ambassadeurs en regiocoördinatoren verschenen in de media. Met een foto van het knalgele vervoersmiddel. Een symbool voor kansengelijkheid.

De persoonlijke verhalen van leerlingen en studenten zorgden voor inspiratie. Een mooi voorbeeld daarvan was het laatste bezoek aan 2GetThere, een coachingsproject voor en door jongeren. Daar werd de Gelijke Kansen Week afgesloten met een duet van coach Thirza en leerling Veronique. Als inleiding vertelde Thirza: “Veronique testte mij bij onze eerste kennismaking uit, maar aan het einde van ons gesprek rolden de tranen over onze wangen van het lachen.” Nu zongen ze samen op één podium. Een symbolische afsluiter voor de week: leer elkaar kennen, ontdek ieders talent en treed samen op tegen kansenongelijkheid.

Een dagelijks gesprek over Gelijke Kansen

Sinds het begin van de Gelijke Kansen Alliantie op 31 oktober 2016 is er een speciale Gelijke Kansen Facebook-pagina.

Hier wordt dagelijks het gesprek over gelijke kansen gevoerd. En met succes. Inmiddels wordt de pagina gevolgd door 19.000 mensen en is er een maandelijks bereik van 250.000 personen. Verhalen, goede voorbeelden en nieuws over de aanpak van kansenongelijkheid worden gedeeld. Aan de hand hiervan gaan honderden mensen met elkaar in gesprek. Ouders, docenten en beleidsmedewerkers vragen elkaar om tips en delen zelf adviezen. Zo ontstaat een online leergemeenschap.

De volgers van de Facebook-pagina zijn bijzonder betrokken. En bijna iedereen lijkt te beseffen: veel partijen kunnen voor een kind of jongere het verschil maken. Het is niet alleen een zaak van ouders, school of overheid. De breedte van de gesprekken laat dit goed zien. Zo gaan de gesprekken niet alleen over de overgangen in het onderwijs, maar ook over de ouderbijdage, ouderbetrokkenheid en handvatten voor docenten om moeilijke onderwerpen in de klas bespreekbaar te maken.

Persoonlijke verhalen: van vmbo-student tot moeder

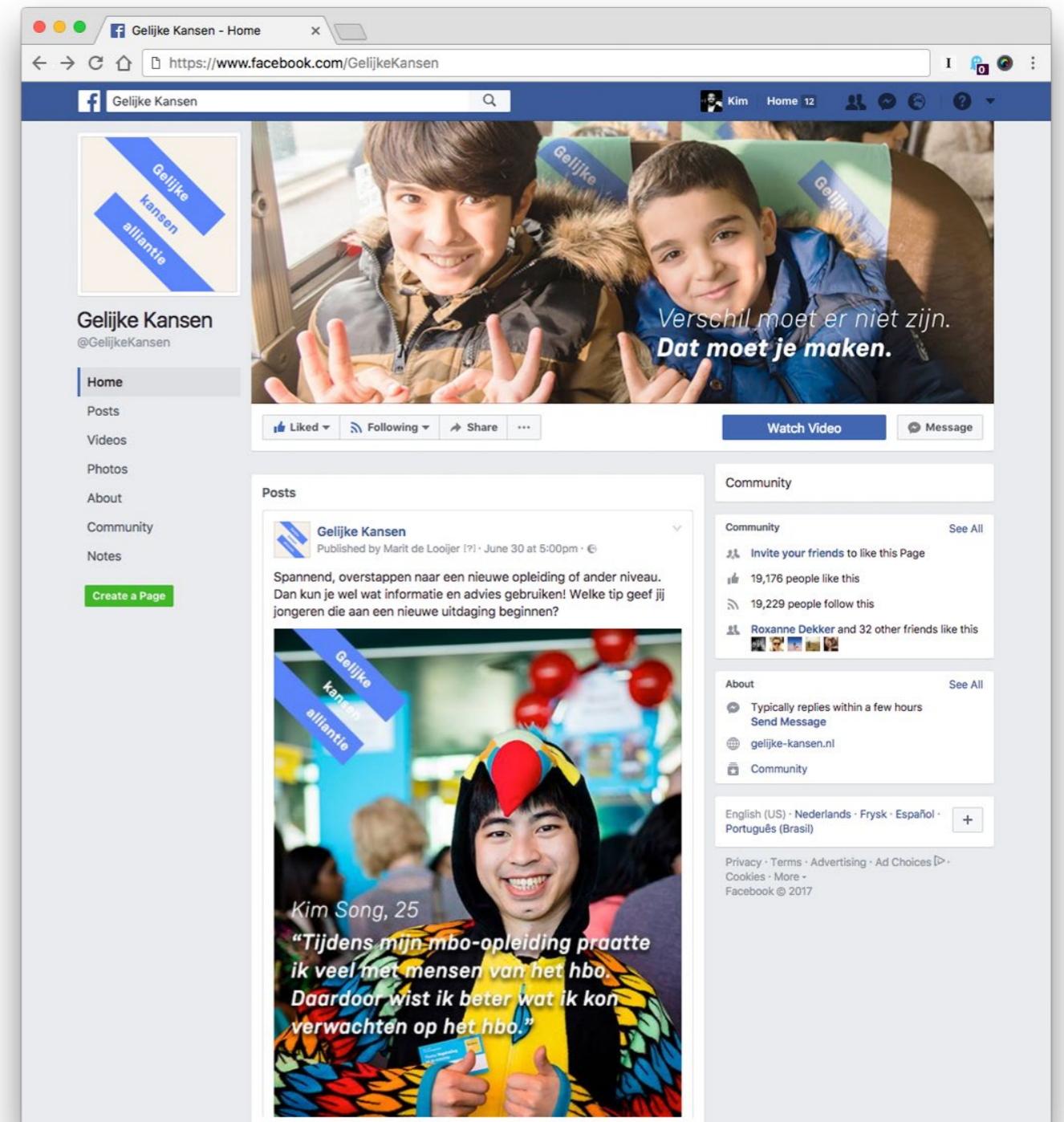
Naast de cijfers zijn er ook verhalen. Zo vertelt Ceren Dulkadir aan een mede-vmbo-student: *“Ik ben begonnen op het vmbo. Daarna in twee jaar mijn havo gehaald. Na het behalen van*

mijn propedeuse op het hbo zit ik in het tweede jaar van mijn bachelor op de universiteit. Laat niemand zeggen dat je dom bent, omdat je vmbo doet!”

Wanda Groffen-Heijboer, moeder en administratief medewerkster, bedankt anderen die voor haar 't verschil maakten: *“Hakima leerde mij om trots op mezelf te zijn. Abdelali, mijn buurman, ontfermde zich over ons toen onze moeder stierf. Deze mensen zal ik tot aan mijn kistje dankbaar zijn. Zij hebben mij gemaakt tot wie ik ben.”*

Hakima reageert daarop door te schrijven: *“Ik beschermde je inderdaad. Je was lief, naïef, humoristisch, maar je zei nooit “nee” en dat was je valkuil. Nog één ding wil ik je meegeven. Ik ben altijd zo trots op je geweest. Je bent een voorbeeld voor iedereen.”*

En, zoals gezegd, helpt en inspireert men elkaar. Zoals Jolanda Lubberts-Admiraal, werkzaam bij gemeente Emmen aan een moeder uit de regio met goede ideeën: *“Ik mail je even! We zijn bezig met een aanpak voor de jeugd. We kunnen dit zeker meenemen!”* Kennis wordt gedeeld en men handelt meteen.

Soms lukt het om met de pagina zelf direct al het verschil te maken. Zoals Sehran Gunes, moeder en zorgverlener, schrijft: *“Dankzij jullie pagina heb ik lieve mensen leren kennen. Zij hebben via hun netwerk een stageplek voor mijn zoon gevonden. Het verbindt mensen! Dank jullie wel!”*

Mensen met dezelfde talenten hebben recht op gelijke kansen. De Gelijke Kansen Alliantie komt in actie en nodigt jou uit om bij te dragen op jouw manier. Volg ons op Facebook en praat mee!

<http://facebook.com/gelijkekansen>

Studenten aan zet om onderwijs te verbeteren

Jaarlijks stromen ruim 60.000 mbo-gediplomeerden door naar het hbo. Het mbo is daarmee, naast het havo, de belangrijkste toeleverancier van het hbo.

Voor veel studenten blijkt de stap van mbo naar hbo echter nog behoorlijk groot. Tussen 2010 en 2015 steeg het percentage eerstejaars hbo-studenten met een mbo-vooropleiding dat uitvalt of van opleiding wisselde van 36% naar 41%. Ongeveer de helft van deze groep viel zelfs definitief uit. Dat is niet alleen een gemiste kans voor de studenten die het betreft, maar ook voor de instellingen waar zij studeren en voor onze samenleving als geheel.

In de afgelopen twee jaren leek de uitval van mbo-gediplomeerden in het hbo gelukkig licht af te nemen, maar nog steeds gaat onacceptabel veel talent en ambitie verloren bij de overstap van mbo naar hbo. Op 15 mei 2017 was Tivoli Vredenburg in Utrecht het decor voor de eerste editie van *StudentLab*, een initiatief van het ministerie van OCW in samenwerking met partners ResearchNed, Kennisland en de Hogeschool van Amsterdam. Meer dan 250 mbo- en hbo studenten werkten vier maanden lang aan plannen om de overstap van mbo naar hbo te verbeteren.

In StudentLab stond de belevingswereld van studenten centraal. Studenten werden aangesproken op hun eigen ervaringen en werden gestimuleerd in hun creativiteit. Coaches zorgden voor de begeleiding, niet in de rol van docent, maar in een rol als facilitator. Dennis

van den Berg, één van de studentencoaches, merkte dat studenten daar in het begin best aan moesten wennen. “De StudentLab sessies deden een groot beroep op hun vindingrijkheid. Studenten werden echt uitgedaagd om zelf initiatief te nemen en ze oefenden in het geven van feedback, presenteren en onderzoek doen.” De aanpak bleek enorm aan te slaan. Bijna alle deelnemers bleven vier maanden lang gemotiveerd om zich, in hun vrije tijd, zich in te zetten voor het project.

StudentLab deelnemer Saloua: “Ik voelde me op het mbo onzeker omdat ik niet wist wat ik kon verwachten van een studie op hbo-niveau. Daarom heb ik voor mijn overstap contact gehad met een ervaren persoon; een hbo-student aan wie ik mijn vragen heb kunnen stellen en aan wie ik om advies en persoonlijke ervaringen heb kunnen vragen. Hierdoor veranderde mijn angst voor het hbo in motivatie! Ik wilde me om deze reden ook zelf weer richten op de voorlichting van mbo-studenten, omdat ik merk (en zelf heb ervaren) dat studenten met vragen en onduidelijkheden zitten.”

Het project leverde uiteindelijk 29 concrete voorstellen op voor een betere aansluiting van het mbo op het hbo. Zo stelden Frances Kop, Priya Kumar, Romy Immel en Sterre Tooreburg van *Team Judge* voor om mbo- en hbo-

studenten samen te laten werken aan een ‘droomproject’: een concrete opdracht voor een inspirerende persoon of rolmodel om zo van elkaar te leren en hun zelfvertrouwen te vergroten. Studenten van *Team MBO maar dan Anders* bedachten een variant, waarbij werkgevers groepjes mbo en hbo-studenten als ‘consultants’ zouden kunnen vragen om advies voor een casus uit de praktijk.

Verschillende studentengroepen deden voorstellen voor apps en websites om mbo- en hbo-studenten met elkaar te matchen en van elkaar te laten leren. Zo bedachten Gugarsha Thesaiveerasingam, Janice van Maanen, Sabine Engeringh, Ufuk Serik en Wendy Joeloem-sigh van *Team Bridge* een studiematjes app om hbo-studenten met een mbo-achtergrond in hun eerste jaar te koppelen aan meer ervaren studenten. Studenten van *Dreamteam Ken Elkaar* stelden voor om mbo-studenten toe te laten tot studentenverenigingen voor studenten in het hoger onderwijs, om beide werelden meer met elkaar in contact te brengen. En

studenten van *Team in de Overgang* bedachten een Study Together App waarop mbo-studenten lesmateriaal op hbo-niveau kunnen vinden, oefenstof, informatie over open dagen en een helpdesk.

Alle 29 voorstellen zijn terug te vinden op www.gelijke-kansen.nl/studentlab, in een speciale digitale brochure en op een handzame poster. Mbo- en hbo-instellingen kunnen tot 30 juni 2018 subsidie aanvragen om één of meerdere voorstellen uit te voeren. Hiervoor is €11 miljoen beschikbaar gesteld. De uitvoering van de activiteiten zal worden gemonitord door een onafhankelijk bureau.

Bekijk hier de video over StudentLab:
<https://www.facebook.com/Gelijke-Kansen/videos/643151549210141>

Jet Bussemaker over StudentLab

StudentLab heeft ontzettend veel energie losgemaakt, niet alleen bij de deelnemende studenten, maar ook bij docenten en schoolbestuurders. Ik weet nog goed hoeveel scepsis er was voordat we begonnen. Zouden studenten dit wel kunnen? Was het geen verspilling van tijd? Waarom niet het initiatief laten aan de schoolbesturen? StudentLab bewees voor mij dat het perspectief van studenten een enorme toegevoegde waarde heeft.

De afgelopen jaren sprak ik veel studenten die, ondanks de vaak grote inzet van hun instellingen en docenten, voor een enorme uitdaging stonden. Studenten gaven vooral aan dat zij bij de overgang naar het hbo te veel in het diepe waren gegooid, en dat ze geen goed beeld hadden van studeren op het hbo. Met StudentLab

wilde ik daarom graag de beleving en werkelijkheid van studenten zelf centraal stellen. Want: als studenten zo scherp kunnen benoemen waar het aan schort bij de overgang, wat ze hebben gemist, waarom zouden zij dan ook niet degenen kunnen zijn die met vernieuwende oplossingen komen?

De belangstelling onder studenten was enorm. Deels omdat ik vanaf het begin heb duidelijk gemaakt dat StudentLab niet vrijblijvend is. De voorstellen van studenten worden echt uitgevoerd en daar heb ik €11 miljoen voor beschikbaar gesteld. Het is mooi om te zien hoe enthousiast mbo-instellingen en hbo's nu aan de slag zijn om de studentenplannen te realiseren. De uitvoering van de projecten begint nog dit najaar.

12 april 2017

De Onderwijsinspectie constateert dat er veel talent verloren gaat
De verschillen tussen scholen zijn groot, constateert de Onderwijsinspectie. Daardoor gaat er veel talent verloren. Schoolkeuze maakt écht uit, maar ouders staan nogal machteloos, kopt het NRC Handelsblad.

15 mei 2017

De eerste editie van StudentLab presents!
In Tivoli Vredenburg presenteren meer dan 250 studenten hun plannen aan schoolbestuurders om de overgang van het mbo naar het hbo te verbeteren. Bestuurders kunnen subsidie aanvragen voor deze plannen, waar de minister de komende jaren €11 miljoen extra voor beschikbaar stelt.

17 mei 2017

Provincie Limburg besluit drie proeftuinen op te starten
De provincie Limburg start drie experimenten om in verschillende steden kansengelijkheid te bevorderen. Zie ook het interview met gedeputeerde Hans Teunissen op pagina 12.

23 mei 2017

De GKA gaat op het Albeda College in gesprek over kansen pakken
Het thema kansen pakken staat centraal bij een bijeenkomst op het Albeda College in Rotterdam-Zuid. Naast een debatworkshop krijgen de aanwezige mbo-studenten een inspirerend stukje cabaret voorgeschoteld van Patrick Laureij over kansen grijpen.

12 juni 2017

Het College van B&W Tilburg biedt de Perspectiefnota 2018 aan aan de Gemeenteraad
In de Perspectiefnota is Gelijke Kansen een belangrijk thema. Uitdaging: een verdergaande tweedeling voorkomen en de focus en prioriteit in de komende jaren leggen op het werken aan gelijke kansen voor ieder kind dat in Tilburg opgroeit. Dit vraagt om een intensivering van de aanpak om kansengelijkheid in het onderwijs te bevorderen.

20 juni 2017

De gemeente Waalwijk houdt een gesprekstafel Kansen voor alle Kinderen
De gemeente Waalwijk wil daarmee onderzoeken hoe zij met diverse partners kan werken aan een gezonde toekomst voor alle kinderen.

WAT STAAT VERDER TE GEBEUREN?
ZIE PAGINA 51

Meer geld voor soepele overgang vmbo-mbo en vmbo-havo

Om de overgang van het vmbo naar het mbo en havo te versoepelen voor jongeren in een kwetsbare positie, investeert staatssecretaris Dekker vanaf 2017 €3,5 miljoen en vanaf 2018 structureel €9,5 miljoen per jaar in programma's die leerlingen beter voorbereiden op de overstap.

Vmbo's kunnen in samenwerking met roc's, aoc's, vakinstellingen en/of havoscholen subsidie aanvragen. Daarmee kunnen ze gezamenlijk doorstroomprogramma's opzetten die leerlingen in het laatste jaar van het vmbo helpen om beter voorbereid aan hun vervolgopleiding te beginnen. De programma's gaan nog dit jaar van start en hun effect wordt gemonitord.

Extra investering in ambitieuze overstap naar middelbare school

Vanaf 2018 komt jaarlijks €9,5 miljoen extra beschikbaar voor het begeleiden van basisschoolleerlingen bij de overstap naar het voortgezet onderwijs. Ook in 2017 wordt al extra geïnvesteerd: €5 miljoen.

Staatssecretaris Sander Dekker: "Bij de overstap van de basisschool naar de middelbare school zien we nog te vaak dat talent onbenut blijft. Een leerling die moeite heeft met taal of rekenen krijgt een voorzichtige schooladviezing, terwijl een hoger niveau best mogelijk was geweest met de juiste begeleiding en soms

extra tijd. Onze investering in doorstroomprogramma's tussen de basisschool en het voortgezet onderwijs gaat dit mogelijk maken. De extra middelen zijn dit jaar al beschikbaar. Jaarlijks zullen ongeveer 10.000 extra leerlingen hiervan kunnen profiteren."

WAT WE HEBBEN GEDAAN

Soepele overgangen in Arnhem

Om onderwijsvernieuwing te bevorderen en de overgangen in het onderwijs te verbeteren, investeert het ministerie van OCW vanaf dit jaar in verschillende sociale laboratoria. Dit zijn projecten waarin onderwijsinnovaties gekoppeld worden aan wetenschappelijk onderzoek, zodat succesvolle aanpakken ook elders in Nederland kunnen worden uitgevoerd.

In Arnhem werken de Hogeschool Arnhem Nijmegen, ROC Rijn IJssel, TNO en De Onderwijsspecialisten (een stichting ter bevordering van primair en voortgezet onderwijs aan leerlingen met een beperking) bijvoorbeeld aan een betere aansluiting van het voortgezet onderwijs op het vervolgonderwijs. Hiervoor ontwikkelen zij een vernieuwd onderwijsaanbod. Leerlingen en studenten hebben daarin een sleutelrol in de inrichting van het onderwijs. VO-leerlingen, mbo- en hbo-studenten, docenten, coaches en ondernemers

praten allemaal mee. Zij bouwen samen aan doelgericht onderwijs met persoonlijke coaching. De leerdoelen van individuele leerlingen en studenten staan hierbij centraal en het onderwijs is sterk gerelateerd aan de vraag op de arbeidsmarkt. Centraal onderdeel van de lessen is een innovatieprogramma op het snijvlak van werk, onderwijs en (sociaal) ondernemen. Het programma wordt door TNO doorlopend geëvalueerd zodat een continue verbetering mogelijk is.

Weg van cultuur

Wat is de rol van cultuur in het stimuleren van gelijke kansen voor ieder kind? Deze vraag stond centraal op 6 maart 2017, tijdens een bijeenkomst met de gemeente Rotterdam, scholen en de cultuursector in de Schouwburg van Rotterdam. Hun antwoord? Heel veel!

Een half jaar na de landelijke lancering van de Gelijke Kansen Alliantie, presenteerden tientallen organisaties in Rotterdam hun eigen stedelijke alliantie. Met een stevige focus op cultuur. Want cultuur is één van de sleutels om gelijke kansen te stimuleren. Daarin kunnen kinderen hun talenten en passies ontdekken, ook wanneer deze buiten het klaslokaal liggen.

De 90 jongeren in de zaal van de Rotterdamse Schouwburg illustreerden dit. Zo wilde Kubra graag fitnessinstructeur worden, maar kwam zij door een auto-ongeluk in een rolstoel terecht. “Via spoken word kreeg ik de kans mijn ervaringen op te tekenen,” vertelde zij. “Ik ontdekte dat ik dat beter kon dan ik dacht. Ik vind het mooi als ik met mijn woorden anderen weet te inspireren.” Ufuk vond het lastig om zich in taal uit te drukken. “Maar als ik dans, kan ik alles zeggen wat ik met woorden niet kan”, aldus Ufuk. “Ik ben heel blij dat ik in Rotterdam de kans krijg om me daarin verder te ontwikkelen.”

Aanjagers van de Rotterdamse Alliantie waren Aziem Jarmohamed, directeur van de Imeldaschool, en Ellen Walraven, artistiek directeur

van Theater Rotterdam. Jarmohamed: “Ik voelde me aangesproken door de oproep van de minister om met ideeën te komen om gelijke kansen voor alle kinderen mogelijk te maken.” Jarmohamed en Walraven zagen dat kinderen door cultuur te ervaren en te beleven, beter presteren. Walraven: “Ik zie deze samenwerking als een kans om een groeiende groep Rotterdamse kinderen te bereiken die afstand hebben tot kunst en cultuur. Niet eenmalig, maar structureel.”

Samen met het Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam (KCR) hebben de voortrekkers ook Rotterdamse onderwijsinstellingen (de Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs en de Rotterdamse Vereniging voor Katholiek Onderwijs) weten te enthousiasmeren. Henk Post (CVO): “Daar waar cultuur en scholieren elkaar ontmoeten, ontstaat ondernemerschap en creativiteit. Culturele activiteiten in het onderwijs zijn een belangrijke motor voor het zelfvertrouwen van jongeren. Daarmee wordt talentontwikkeling binnen én buiten de klas gestimuleerd, en zo bijgedragen aan gelijke kansen.”

In de Schouwburg was het resultaat hiervan te zien: veel kinderen en jongeren volgden workshops om hun creativiteit en zelfvertrouwen te ontwikkelen en gingen in gesprek met cultuurmakers, bestuurders, beleidsmakers, docenten en ouders; op zoek naar wat zij samen kunnen doen om te werken aan gelijke kansen. De ambitie in Rotterdam is om cultuureducatie te integreren in alle vakken. Voor Riek Timmers van de Rotterdamse Vereniging voor Katholiek Onderwijs, één van de alliantiepartners, is het doel een schoolcultuur waarin alle betrokkenen samenwerken om van ieder kind een levenskunstenaar te maken. “Een volledig mens, die in alle eigenheid de juiste plek kan vinden in deze stad. Zo schilderen, sporten, schrijven, boetsen, rekenen, dansen, lezen, acteren, leren, musiceren en zingen we samen onze cultuur bij elkaar, die niet exclusief aan één groep is voorbehouden.”

Want, in de woorden van Bright Omansa Richards van de *Toekomstacademie*, één van de andere alliantiepartners, “Het is niet waar je geboren bent, het is niet waar je vandaan komt, het is niet waar je graag zou willen zijn, het is daar waar het goed met je gaat, waar je thuis is.”

Bekijk de samenvatting:

<https://youtu.be/IWJ30MkvFJI>

Gelijke kansen dankzij Urban arts

Urban arts is een verzamelnaam voor kunstuitingen die hun oorsprong vinden in het leven van de grote stad, zoals graffiti, hiphop, rap en breakdance. Kinderen en jongeren uit alle lagen van de bevolking, worden aangesproken op hun talent om kunstuitingen te maken die nauw aansluiten op hun persoonlijke leefwereld. Bij spoken word en rap gaat het om geschreven teksten, die als uitlaatklep fungeren. Het kunnen teksten zijn met een maatschappelijke boodschap of juist een persoonlijk verhaal.

Spoken word en rap zijn vormen van taal-expressie en woordkunst die ook ingezet kunnen worden als middel om te werken aan taalvaardigheid. Het schrijven van een gedicht,

voordragen van een tekst of verrichten van metingen om een kunstwerk te kunnen maken, zijn heel concrete manieren waarop cultuur een bijdrage kan leveren aan taal- en rekenonderwijs.

Voorbeelden van Urban arts zijn te vinden in onder andere Den Haag (*Haags Hip Hop Centrum*) en Rotterdam (*Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam*) maar ook in Nijmegen (*Spoken Beat Night*) en in Dordrecht (*Woorden Worden Zinnen*). Jonge talenten worden ondersteund via onder meer het Fonds voor Cultuurparticipatie. Zo worden jonge talenten beter voorbereid op de beroepspraktijk door hen te koppelen aan professionals, zoals een regisseur of choreograaf.

Innovaties in voor- en vroeg-schoolse educatie (vve) om gelijke kansen te bevorderen

- SANDER DEKKER -

Uit internationale onderzoeken naar kansengelijkheid blijkt telkens weer hoe belangrijk een stevige aanpak van onderwijsachterstanden is om kinderen een goede start in het onderwijs te geven. Leer- en ontwikkelachterstanden kunnen het best zo snel mogelijk worden aangepakt.

Omdat de samenleving en de verwachtingen van ouders voortdurend veranderen, moeten we voor- en vroegschoolse educatie blijven innoveren. Daarom heb ik geïnvesteerd in vijf zogenoemde innovatiecentra voor voor- en vroegschoolse educatie. Dit zijn samenwerkingsverbanden waarin voorschoolse instellingen samen met de gemeente en een onderzoeksteam innovatieve methoden voor een betere vve implementeren en op effectiviteit onderzoeken.

Dordrecht bundelt bijvoorbeeld een aantal bewezen effectieve interventies om het leesgedrag op de voorschool en thuis te versterken met digitale prentenboeken. Een laagdrempelig instrument om ouders te helpen bij hun onderwijstaken. Ook kunnen medewerkers op de voorschool de prentenboeken gebruiken.

Dankzij een nieuw ontwikkeld digitaal volgsysteem kunnen we het leesgedrag van kinderen monitoren. Andere innovaties richten zich op bijvoorbeeld de professionalisering van beroepskrachten of een doorgaande leerlijn van vve naar basisonderwijs. Alle innovaties worden besproken op de website van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO): nro.nl/onderzoeksprojecten/vve.

WAT WE HEBBEN GEDAAN

Extra geld voor cultuuronderwijs

Vanaf september 2017 gaat de 'Subsidieregeling cultuurbegeleider primair onderwijs' van start. De regeling is er op gericht om cultuureducatie op basisscholen te versterken door te werken aan deskundigheidsbevordering van leerkrachten op het gebied van cultuur. En daarbij cultuuronderwijs een vaste, herkenbare plek

te geven in het onderwijsaanbod op school. In totaal is €4 miljoen beschikbaar om van 2017 tot en met 2021 zoveel mogelijk leerkrachten op te leiden tot cultuurbegeleiders. Zo wordt een impuls gegeven aan kwalitatief cultuuronderwijs voor alle kinderen in Nederland.

Een brug slaan tussen straat- en schoolcultuur: een uitdaging voor zowel jongeren als docenten

Iliass El Hadioui is promovendus aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Zijn onderzoek betreft schoolgaande jongeren in grote steden, in welke mate zij zich identificeren met hun stad dan wel Nederland, en of zij sociale uitsluiting ervaren. We spraken hem over hoe deze jongeren straatcultuur de klas inbrengen.

VOOR WELKE UITDAGING STAAN JONGEREN IN DE GROTE STAD?

“De samenleving werkt met stille codes. Als je ze begrijpt, kun je klimmen op de sociale ladder. De jongeren in mijn onderzoek ervaren botsende culturele ladders: de sociale codes van thuis, school en straat matchen vaak niet. Jongeren worstelen, omdat afwijzing sociale pijn veroorzaakt. Je vrienden maken grapjes over je, omdat je zo hard studeert. Of je doet stoer in de klas, maar krijgt van je leerkracht op je donder. Pijnlijk. Je hersenen krijgen op zo’n moment dezelfde prikkels als wanneer je lichamelijke pijn ervaart. Leraren kunnen jongeren leren positief en functioneel gedrag te vertonen, zonder in de corrigeermodus te gaan. Vanuit ons onderzoek hebben we het concept ‘transformatieve school’ ontwikkeld. Het helpt zowel jongeren als docenten de brug te slaan tussen straat- en

schoolcultuur. Slim schakelen tussen culturen wordt één van de belangrijke kwaliteiten van onze samenleving.”

WAT IS DAARVOOR NODIG?

“Twee transformaties zijn belangrijk: die in het klaslokaal en die in het docententeam. We leren docenten om te gaan met kantelmomenten in de mini-samenleving van het klaslokaal. Jongeren moeten hun leerproces en positie in de klas in eigen handen kunnen nemen, zonder dat de docent het gezag verliest. Dus docent, zet je emotionele bluetooth aan. Geef jongeren het vertrouwen dat je er voor hen bent, dan accepteren ze je autoriteit. Blijf verder trouw aan de hogere leerdoelen, niet aan de lesdoelen. Dat is een essentieel verschil. Daarnaast moeten docenten het podium van de klas betreden met vertrouwen in hun eigen potentieel om het ver-

schil te maken. Maar de schoolleiding moet in de coulissen ook rugdekking geven aan docenten. Want als docenten zelf sociale pijn ervaren, straalt dat af op de leerlingen.”

WAAR MOET BELEID ZICH OP FOCUSSEN?

“De school hoeft haar eigen sociale codes niet los te laten. We blijven bijvoorbeeld gewoon ABN spreken. Maar wijs jongeren niet af. Nog te vaak wordt hen verteld dat hun culturele kapitaal, zoals meertaligheid, niet relevant is. Zonde. Leer jongeren te schakelen tussen school- en straatcultuur, zodat ze weten hoe ze kunnen

klimmen op de verschillende sociale ladders. Hiervoor is een cultuurverandering nodig op scholen. Dat bereik je door een wetenschappelijk onderbouwd professionaliseringsprogramma, zoals wij hebben opgezet in het kader van ‘de transformatieve school’. Niet een keer een workshop, maar een structureel traject dat helpt de cultuurverandering in werking te zetten. Iedereen moet meegenomen worden in het aanpakken van sociale pijn, ook de schoolleiding. Focus daarbij op dynamieken binnen gehele (docenten)teams, niet enkel op individuen. Zo stel je de school in staat om een brug te slaan tussen straat- en schoolcultuur.”

Weten wat werkt: onderzoek naar gelijke kansen

Alle maatregelen die we nemen in het kader van het actieprogramma voor gelijke kansen worden gemonitord en op effectiviteit onderzocht door een consortium van wetenschappers.

Dat is belangrijk, want er is nog relatief weinig onderzoek gedaan in Nederland. Bovendien zijn gelijke kansen afhankelijk van vele factoren en actoren, wat het trekken van eenduidige conclusies compliceert.

De groep wetenschappers die de komende jaren in Nederland aan de slag gaat, brengt in kaart hoe de scholen uitvoering geven aan de verschillende maatregelen, wat hun ervaringen zijn, wat de resultaten zijn en waar het beter kan.

Het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) van het NWO coördineert de evaluatie van de maatregelen.

“Het NRO heeft mede als taak om onderwijsbeleid, praktijk en wetenschap dicht bij elkaar te brengen”, zegt directeur Jelle Kaldewaij. “Zowel de wetenschap als het onderwijs zullen profiteren van de nieuwe kennis die wordt opgedaan, door alle maatregelen vanaf het begin systematisch te evalueren.”

Het NRO zal niet alleen toezien op een goede evaluatie, maar zorgt er ook voor dat de resultaten verspreid worden en toegankelijk zijn voor leraren, schoolleiders en bestuurders. Het doel is immers dat zij aan de slag kunnen met aanpakken waarvan wetenschappelijk is vastgesteld dat zij werken. “Zeker bij onderzoek naar dit soort praktijkvragen is kennisdeling belangrijk. Uiteindelijk willen we toch het onderwijs verbeteren”, aldus Kaldewaij.

De resultaten van de eerste metingen worden medio 2018 verwacht. Waar mogelijk zullen na 2018 gerichte experimenten worden opgezet zodat ook bewijs voor de effectiviteit van de maatregelen kan worden opgebouwd. “Je moet dan denken aan interventies waarbij twee soortgelijke leerlingpopulaties aan twee verschillende interventies worden blootgesteld.” Het eindrapport staat gepland voor 2021.

Onderzoek speelt een belangrijke rol in het creëren van gelijke kansen. Daarbij gaan we uit van een lerende benadering waarin stapsgewijs meer kennis wordt opgebouwd over effectieve aanpakken.

Op de website <https://www.gelijke-kansen.nl/onderzoek> is al het bestaande internationale en nationale onderzoek naar gelijke kansen bij elkaar gebracht. De database met onderzoeken zal de komende jaren steeds verder worden uitgebreid.

Hoe we gemeenten helpen met data

We maken een landelijke monitor met diverse indicatoren op het gebied van gelijke kansen in het onderwijs.

Gegevens van DUO koppelen we aan de CBS-gegevens over het opleidingsniveau van ouders. Hierdoor ontstaat een landelijk beeld van de ‘soepele overgangen’ tussen sectoren en van de kansengelijkheid in het primair, het

voortgezet en het vervolgonderwijs. Om een beeld van de regionale problematiek te krijgen worden de cijfers per provincie en voor de vier grote steden uitgesplitst.

Cijfers op orde, meer kansen voor kinderen

Kansengelijkheid is niet alleen een belangrijk onderwerp voor landelijke politici en beleidsmakers. Ook beleidsmakers in de regio en bestuurders van basis- en middelbare scholen verzetten het afgelopen jaar veel werk. In Drenthe verenigden vertegenwoordigers van gemeenten, provincie en schoolbesturen voor basis- en voortgezet onderwijs zich, om samen de kwaliteit en de toegankelijkheid van het onderwijs verder te verbeteren.

Samen brengen zij jaarlijks de Drentse Onderwijsmonitor uit. Daarin worden tal van gegevens over het Drentse basis-, voortgezet-, speciaal en vervolgonderwijs samengebracht. Door deze gegevens te volgen in de tijd en te vergelijken met landelijke cijfers, was al eerder opgevallen dat de Drentse basisschoolkinderen in vergelijking met landelijke cijfers, lagere schooladviezen krijgen, terwijl hun onderwijsprestaties niet opvallend lager zijn.

Voor Drenthe was dit reden om de schooladvisering uitgebreider in beeld te brengen. Naast cijfers over de schooladviezen en de schoolloopbanen van leerlingen in het voortgezet onderwijs, is ook de ouders gevraagd naar hun ervaringen met de schooladvisering. Het heeft geleid tot een rijk en gedetailleerd beeld. De keuze voor de vervolgopleiding blijkt in Drenthe vaak voorzichtig: liever later een stapje hogerop, dan op korte termijn teleurgesteld worden.

De vraag die men zich in Drenthe echter terecht stelt, is of voorzichtigheid altijd loont. Bestuurders, schoolleiders, leerkrachten en ouders hebben daarom samen de uitkomsten van de monitor besproken, zodat een gedeeld beeld ontstaat van mogelijke verbeterpunten. Het zou immers zonde zijn als leerlingen met voldoende potentie onbedoeld te laag worden ingeschaald en onder hun niveau moeten leren. In Drenthe laat men zien dat een compleet beeld van de beschikbare onderwijsgegevens, en het gesprek daarover met alle betrokkenen, noodzakelijke eerste stappen zijn om te werken aan betere schooladviezen en meer gelijke kansen. Daarom ondersteunen wij ook de andere provincies bij het verzamelen en analyseren van onderwijsdata, zodat kinderen en jongeren in elke regio worden gestimuleerd om hun talenten te ontdekken en ontwikkelen.

Wat gebeurt er verder dit jaar?

6 juli 2017

Het seminar 'Kansen voor een inclusiever Hoger Onderwijs'
Dit vindt plaats op de Universiteit van Amsterdam, in het cultureel studentencentrum CREA.

21 september 2017

Op 21 september 2017 praten we in Apeldoorn over kansrijk opgroeien.

Oktober 2017

Op 3 oktober 2017 is de dag van de Gelijke Kansen.
Dit vindt plaats in het kader van de Onderwijsweek.

Op 4 oktober 2017 is er een huiskamerfestival van Ieder Talent Telt.
Dit vindt plaats in het kader van de onderwijsweek, in het NEC stadion in Nijmegen.

Op 31 oktober 2017 bestaat de GKA één jaar.
Alle partners zijn uitgenodigd om elkaar te inspireren.
Wat is er gebeurd in een jaar werken aan Gelijke Kansen?

20 november 2017

Op 20 november 2017 vindt de 'Tel mee met Taal'-dag plaats in Amsterdam-West.

Ruim 500 organisaties inspireren elkaar in Theater de Meervaart in Amsterdam-West over het bevorderen van gelijke kansen door aandacht te besteden aan taalvaardigheid van ouders en kinderen, en de betrokkenheid van ouders bij school.

Op naar nog meer gelijke kansen voor alle kinderen!

VERSCHIL MOET ER NIET ZIJN,
DAT MOET JE MAKEN

Gelijke

kansen

alliantie